

Naročnina: Za tuzemstvo: z dostavo mesečno Din 5, četrtletno Din 15, polletno Din 30, celoletno Din 60, za inozemstvo Din 60 in poštnina posebej. — Oglasi po dogovoru.

SOCIALIST

GLASILO SOCIALISTIČNE STRANKE JUGOSLAVIJE

Izhaja vsak četrtek dopoldne. — Uredništvo Ljubljana, Šelenburgova 6/II. — Upravništvo: Maribor, Ruška cesta 7. — Nefrankirana pisma in dopisi brez podpisov se ne sprejemajo.

St. 10.

Ljubljana, četrtek, 18. oktobra 1923.

1. leto.

Nemčija.

Nemčija predstavlja danes velik vprašaj za vso svetovno politiko, prav posebno pa še za delavsko gibanje.

V borbi za Porurje je Francija zmagala. Nemška vlada je podala izjavo, da se pasivni odpor v Porurju ukinja in sedaj se vrača delavstvo teh krajev počasi zopet na delo.

K temu koraku je bila Nemčija prisiljena. Nemška marka je postala pod posledicami boja s Francijo papir brez vrednosti. Vsa trgovina in industrija je bila vržena v nezasišan kaos, obup širokih ljudskih množic je ogrožal in še ogrožal same temelje države. Nemška vlada se je odločila za vsake, tudi najtežje materielne žrtve, samo da obdrži svojo vrhovno oblast nad vestfalskimi premogovnimi revirji in ohrani enotnost nemške države. Francija pa se dosedaj obotavlja sprejeti ponudeno roko. Zmaga večajo povsod apetit. Danes računa francoski imperializem, da bo našel v nerazsodnosti obupanih, zradikaliziranih nemških mas dobrodošlega zaveznika, s pomočjo katerega bo razbil edinstvo nemške države.

Dogodki se razvijajo tako, da more francoska vlada na to resno računati. Ironija usode hoče, da so njen glavni zavezniki to pot skrajni nemški nacionalci. Glavni sovražnik Nemčije je to pot na desni. Nemški nacionalci so proti politiki, za katero se je sedanja vlada odločila, čeprav je jasno, da za Nemčijo ni bilo druge rešitve.

Vsi ti elementi se koncentrirajo na Bavarskem. Tam imajo v rokah vlado, — ki kaže vedno očitne znake popolne upornosti proti berlinski vladi, na katero imajo demokratični sloji in delavstvo vsaj nekoliko vpliva. V Monakovem se zbirajo fašistovske Hitlerjeve čete in grozijo s svojimi tolpami berlinski vladi, ki se na Bavarskem tudi na vojaštvo ne more naslanjati. Vodilni krogi v Berlinu so uvideli, da vseh teh nevarnosti ne bo mogoče premagati, ako se ne postavi vsa Nemčija pod izjemne zakone in diktatoričen režim.

Najprej se je poverila vsa notranja uprava vojnemu ministru Gesslerju. Vojni minister Gessler naj bi reševal oprt na častnike državne brambe — nemško republiko in nemško demokracijo . . .

A niti ta nezanesljiv branilec v reakcionarnih krajih nima avtoritete. Na Bavarskem se je poverila slična diktatorična oblast reakcionarca Kahr-u, — ki zatira z vso vehemenco državi in njenemu edinstvu zveste sloje prebivalstva, — fašističnemu sovražniku državnega edinstva in delavstva pa pušča vso svobodo. Berlinska vlada pa mora vse to mirno gledati . . .

Dva tekmeča.

Vsa povojna leta se vrši v naši državi oster boj za prvenstvo med obema najmočnejšima strankama v državi, med demokrati in radikali.

Radikalna stranka je bolj organizirana in bolj vodena. Izgledalo je, da bo zadobila po zadnjih volitvah končno veljavno premoč nad svojim tekmečom. Pri tem je bilo izredno važno tudi to, da je postala nosilka ideje sporazuma s hrvatskimi in slovenskimi separatisti radikalna stranka.

Zadnji čas pa je nastopil v tem razmerju zanimiv preokret. Hrvatska politika je s svojo Radičevsko prenapetostjo radikalom zelo oteževala započeto politiko. Druga ovira je bil stari Pašić, ki ni kazal prave pripravljenosti, da bi sankcioniral politiko, ki jo je pripravljaval v Ljubljani minister Jovanović. Vse to je vrglo naše klerikalce in hrhatske blokaše v skupno opozicijo z demokrati, in zblížalo te do predkratnim tako neizprosne nasprotnike. Da-

Elementi z desne ne prikrivajo, da velja njihov glavni boj socializmu in delavstvu.

Delavske organizacije se nahajajo v neizrečno težkem položaju. Nemčija je gospodarska enota. Njeno razkosanje za nemško delavstvo ne pomenja samo cepljenja njegovih organizacij in izgubo ideelnih vrednot, ampak tudi težke pretresljaje za gospodarsko eksistenco. To je razlog, da se odločajo tudi delavske organizacije za težke žrtve, — samo, da rešijo Porurje.

A izgleda, da so vse take žrtve zaman. Radikalizem z desne vseh teh ozirrov ne pozna. Zato postaja potrebno, da se mu postavi nasproti radikalizem z leve. To spoznanje je bilo merodajno za politiko proletarijata na Saškem in Turinškem. Te dve zvezni državi ste industrijsko najbolj razvite, ležite v sruču Nemčije in zapirata Bavarski pot do Berlina. Pod vplivom dogodkov na Bavarskem so sklenili saški socialisti, ki so v teh dveh deželah na vladi, premirje s komunisti. To premirje je žarek upanja, ki sije v obupen in zamotan položaj. Saška vlada, v katero so vstopili tudi komunisti, pripravlja proti revolucionarni akciji bavarske desnice, revolucionarno akcijo leve.

Sedaj so dane tri možnosti: ali zmaga posredovalna berlinska vlada, kateri je poveril nemški parlament na seji dne 13. oktobra za kritičen čas tudi zakonodajno oblast — ali zmaga radikalizem z desne, ki se zbira okrog Monakovega, ali delavstvo, ki se zbira okrog Lipskega.

Delavstvu gre v tej borbi za vse. Moč njegovih strokovnih organizacij je padla pod posledicami katastrofalnega padanja marke na nivo samo moralne sile. Milijonska premoženja nemških strokovnih organizacij so se razblinila vsled padca marke v nič.

Nemškemu delavstvu je odtegovala težka industrija na leto na milijarde zlatih mark. Teh milijard pa po večini ni dajala za reparacije, ampak je ž njimi sama bogatela. Tako je postalo gmotno stanje nemškega delavstva skrajno slabo, med tem, ko si je kapitalizem gospodarsko opomogel.

Vsa moč nemšk. delavstva je sedaj v njegovi politični organizaciji. Nasilen naval reakcije je naperjen proti tej zadnji postojanki delavstva.

Ako zmaga v Nemčiji reakcija, bi zadobilo socialistično gibanje v vsej srednji Evropi težek udarec.

Zato spremlja tudi socialistično delavstvo naše države z napeto pozornostjo dogodke v Nemčiji.

nes pišejo o konferencial med demokrati in voditeljem dr. Davidovičem in dr. Korošcem. Težko nam je sicer verjeti na to kooperacijo, ker ji nasprotuje vsa politična tradicija v prečanskih krajih. Vendar — za enkrat pišejo o tem zblížanju kot o resnem dejstvu, na katerega reagirata obe srbski stranki, — demokrati, kakor radikali.

Demokrati so zamislili načrt, po katerem bi se dalo po njihovem mnenju zadovoljiti tudi v okvirju vidovdanske ustave hrvatske in slovenske zahteve.

Po tem predlogu naj bi se decentralizirala uprava tudi v treji instanci tako, da bi se ustanovili pomožni oddelki za slovenske in hrvatske zadeve s sedežem v Zagrebu in v Ljubljani. Tudi drugače povdarja demokrati tisk, da politika države ne sme biti srbska, kakor je zadnji čas, ampak mora postati srbska, hrvatska in slovenska.

Razumljivo je, da je naslovljeno vse to na adresu hrvatskih blokašev in

njih zaveznikov s pomočjo katerih bi mogla priti demokratska stranka — kakor upa — zopet do moči.

Ako bi našla ta vabila na drugi strani odmev, — kar bi se pokazalo s tem, da bi prišli v Beograd del radičevih poslancev, bi stali pred interesantno situacijo. Radikali bi se mogli držati v tem slučaju na vladi le, ako bi ne verificirali mandatov radičevskih poslancev, kar bi lahko storili, ker imajo po zaslugi Slovenske ljudske stranke večino v verifikacijskem odseku.

Verjetno pa je, da bi bili dnevi vlade, ki bi segla po tem nasilju, šteti, in

da bi mogli računati v tem slučaju z novimi volitvami. Morda računajo radikali tudi s to možnostjo. V svojem glavnem glasilu »Samoupravi« izrabljajo spretno novo — hrvatskemu bloku prijazno orientacijo demokratov za agitacijo proti njim.

Verjetno je, da bi zbrali radikali na svoje liste v slučaju novih volitev še večje število srbskih glasov, — tako da bi se plemenska orientacija naše notranje politike še poostrila. Za stranko sredine bodo izgledi vse dotlej, dokler se plemenski spori ne izravnajo, zelo težki.

Politični pregled.

NOTRANJE POLITIČNI POLOŽAJ. SLOVENIJA.

V tej dolgočasni jeseni so nam bogovi naklonili v Sloveniji politično komedijo, kakršne — mislimo še ni bilo v Sloveniji. In vendar je karakteristična za nas in našo politično zrelost in moralo. Pišemo namreč o sporu med slovenskimi radikali. Ko se je začela radikalija širiti tudi v Sloveniji, so seveda najbolj »nesebični« in »idealni« Slovenci menjali čez noč svoje politično prepričanje in radikalija je dobila na Slovenskem v svoje vrste res ljudi iz vseh slojev: od cesarja Janeza (bivšega pokrajinskega namestnika Hribarja) pa preko sedanjega velikega župana Lukana, bankirja Ažmana, pa doli do »proletarcev« bivših komunistov Korena, Mlakerja ter dr. Štefanoviča in bivšega Bernotovca Podbevška, vse se je začelo tretji okrog Pašičevega zlatega teleta. Ali — korit je bilo vendar premalo in zato so se gospodje med seboj sprli. Štefanovič je napravil proti bankarski gospodi v stranki revolucijo in s tem povzročil razcep v tej stranki koritarjev. Cela Ljubljana pa se je zabavala in smejala, čeprav bi bilo, da bi se zjokali nad našo slovensko politično nezrelostjo, koruptivnostjo in domišljavostjo. Štefanovič je sklical v Ljubljani shod, na katerem je hotel z besedo pobiti svoje dočerajsnje politične prijatelje. Na shod je prišlo nad tisoč ljudi, vendar razen Štefanoviča in Podbevška niti eden ni bil radikal. Včasih draginje so se Ljubljančani nadejali brez plačne kino predstave, toda vlada jim je ni privoščila. Prepovedala je shod in razočarani smo odšli . . . Žerjavovci pa si manejo roke od vsega veselja in dajejo Štefanoviču potuho, ker jim tako lepo nomaža v boju proti radikalcem, »Slov. Narodu« in Jadranski banki.

BEOGRAD.

Delo v parlamentu. — Debata o občinskih volitvah. — Proračun. — Napad na ljubljansko univerzo in avtonomijo mest Pred novim zasedanjem.

Po določilih ustave se sestaja naš parlament vsako leto 20. oktobra k novemu zasedanju. To se bo zgodilo tudi letos. Pretečeno zasedanje parlamenta je bilo torej izredno in se je pred par dnevi završilo. Ti zadnji dnevi vobče slike notranje politične situacije sicer niso spremenili, vendar pa so prinesli par dogodkov, preko katerih ne moremo iti molče.

Vršila se je interpelacijska debata o vladnem nasilju pri zadnjih občinskih volitvah v Srbiji, pri katerih so radikali sijajno zmagali, seveda brez terorja. Vse opozicijske stranke so iznesle strahovite obtožbe o vladnem terorju povodom teh volitev. Vlada se je le s težavo branila, dobila je pa seveda zaupnico s pomočjo turških in nemških glasov. V debati je govoril tudi sodrug Divac, ki je z ostro besedo žigosal nemoralno in koruptno ter nasilno vladanje radikalcev ter dosegel s svojim govorom velik uspeh.

Vlada je predložila tudi proračun za leto 1923-24, ki bi ga bila morala predložiti že pred enajstimi in pol mesci! Tako določa ustava, pa kaj je državotvornim strankam in vladam mar ustava! Proračun izkazuje veliko povišanje dohodkov in izdatkov in je izenačen, seveda le na papirju, to se pravi, da se nadeja finančni minister, da bodo znašali dohodki toliko, kolikor izdatki, namreč po približno 10 milijard dinarjev! Od te svote odpada med izdatki n. pr. za vojsko dve milijarde za ministra notranjih zadev pol milijarde, za ministra za soc. politiko pa le 360 milijonov, za ministra narodnega zdravja le 280 milijonov, za ministra prosvete samo pol milijarde!

In predloženi proračun vsebuje med drugimi tudi določbo, da se na ljubljanski univerzi ukine katoliška bogoslovna fakulteta in (nepopolna) medicinska fakulteta in sicer iz razloga štednja, kakor pravijo. Zdi se nam, da je vlada z zagrožitvijo ukinjenja katoliške fakultete hotela pritisniti na klerikalce in imeti v rokah kako sredstvo za barantanje. Pa bilo, kakor bilo — ogromno razburjenje ki je nastalo zaradi nameravane ukinitve teh dveh fakultet je razumljivo, tako, da se je baje nazadnje sam Pašič ustrašil in izjavil, da bodeta obe fakulteti ostali. Zadeva pa je seveda tajna in ima svoj principijelni značaj. Ti dve fakulteti imamo v Ljubljani in vsaka pametna in poštena vlada bi morala imeti in pa povedati razloge, iz katerih hoče tak korak napraviti. Razlog štednje pri prosvetnih ustanovah ni na mestu! Moramo sicer takoj izjaviti, da proti ukinitvi katoliške fakultete nimamo prav ničesa nrsprotno celo želimo jo, ker katoliška bogoslovna veda ni nikaka znanost in ne spada na univerzo: vendar bi pa od vlade zahtevali, da tak razlog pove in da ukine istočasno tudi vse druge katoliške in pravoslavne bogoslovne fakultete. Drugačna pa je stvar z medicinsko fakulteto: zastopniki vseh univerz v državi, ki so gotovo najbolj poklicani, da razsojajo o tem, ali nam je ljubljanska medicinska fakulteta potrebna, so se izjavili za njo: to se pravi, da bi se morala ustanoviti, če je ne bi bilo, škandal je torej, če se jo ukinja. Res je, da je popolna medicinska fakulteta draga stvar, ljubljanska pa je je začasno še nepopolna; pa tudi za popolno je treba najti denar, pa magari bilo par kanonov manj!

Vlada pripravlja tudi nek zakonski načrt glede avtonomije večjih mest v državi (Beograd, Zagreb, Ljubljana). Kar zvezo o tem načrtu je samo slabo. Prvič bi še več velikih mest moralo postati avtonomnih, ne samo tri, posebno, ker n. pr. Mariobr, Celje, Ptuj že imajo avtonomijo. Drugič: vlada hoče že sedanjo nedovoljno avtonomijo še poslabšati, s tem, da namerava po pruskem vzorcu župana sama imenovati in degradirati izvoljene zastopnike ljudstva le v nekaj posvetovalni organ, ki bi smel sklepati le to, kar bi mu od vlade postavljeni župan dovolil. Le ena stvar utegne — vsaj za Ljubljano — pomeniti po tem načrtu napredek, — če so vesti o tej stva-

ri točne: baje se namerava k teritoriju mesta priključiti tudi okolico, kar bi značilo važno pridobitev za mesto. Seveda na eni strani ukrasti avtonomijo, na drugi pa dati nekaj dobrega, to nas ne more spoprijazniti z načrtom! Boj za avtonomijo občin mora začeti na celi črti in skušati moramo to, kar je v načrtu dobrega, iz načrta obdržati, kar pa je slabega, pa izbaciti.

Skupščina stoji sedaj pred novim zasedanjem. Vlada ima pičlo večino, vendar pa izgleda, da se bo vendar obdržala. Demokrati, ki poskušajo stvoriti nekak opozicijski blok, napenjajo vse sile, da bi poleg zemljoradnikov pridobili tudi klerikalce in muslimane za ta blok, ki naj bi potegnil še kake radičevce v parlament in vrgel vlado. Vendar pa se nam zdi, da je klerikalcem tak opozicijski blok neprijeten. Sedanja opozicijska klerikalnih tigrov proti samoradikalni vladi jim je ljubša, kakor pa kaka nova vlada, ki bi prišla, če bi sedanja padla. Zato so zainteresirani na tem, da radikalna vlada ostane in klerikalci so ji s svojim zdržanjem voljni še nadalje delati kuluk. Vobče je klerikalna politika v parlamentu in doma tako polna neodkritosrčnosti, nelogičnosti in nepoštenosti, da mora prej ali slej priti zlom: če se klerikalci sami ne bodo odločili za kako principijelno, odločno politiko, jih bodo razmere prisilile in takrat bo prišel tisti neizbežni krah, ki vedno sledi cikcakasti taktiki! Mi klerikalcem ta krah prav iz srca privoščimo!

Preki sod za železničarje. V zbornici se je sprejel novi zakon o železniškem osebu. Ta zakon je tak, da ga je mogel priporočati minister saobračaja z besedami:

Naš načrt je podoben nabiti puški, iz katere se more vedno streljati. Na posameznih določbah tega načrta se vidi, da je res tako.

Tako pravi § 149, da se železničarji disciplinarno kaznujejo, »ako kritikujejo naredbe in postopek oblasti, v cilju rušenja oblasti in discipline! Člen 78 pravi: Železničarju ni dopuščeno, da sodeluje v pokretnih kojih cilj je oviranje oziroma obustava dela na železnicah!

Za slučaj, da je ogrožen promet na železnicah, more minister saobračaja v smislu člena 193 po zaslisanju ministrskega sveta odrediti izjemna disciplinarna sodišča. S to določbo se uvaja, v nasprotju z ustavo, za železničarje neka

vrsta prekega sode. Ta novi zakon je značilen za režim, ki vlada danes v državi. Ta režim išče vkljub vsemu temu politične zaslonbe med delavstvom!

ZUNANJI POLITIČNI PREGLED.

Nemčija.

Nov Stresemannov kabinet je dobil široke pooblastitve od parlamenta, na podlagi tega bo Stresemannova vlada zamogla v Nemčiji vladati z diktatorsko močjo. Demokracija v Nemčiji je ukinjena in diktatura je na pohodu: s sodelovanjem socialistov bo — upajmo — v stanu rešiti Nemčijo iz kaosa in rešiti nemški proletarijat pogina in lakote in objednem pomagati k ozdravljenju evropskega gospodarstva.

Saksonsko.

Zanimiv dogodek, ki ga moramo za beležiti, se je zgodil v saksonski republiki, ki je del nemške države. Na Saksonskem imajo socialisti in komunisti večino v parlamentu. Sestavili so pretekli dni skupno vlado, v kateri ni nobenega meščanskega zastopnika. Ta skrupen korak zastopnikov saksonskega proletarijata pozdravljamo, upajmo, da bo našel odmeva v vrstah revolucionarnega proletarijata po vsej Evropi in da bo prinesel uspehov za ustvaritev socialistične družbe!

Bulgarija.

Na Bolgarskem je umrl pred nekaj dnevi Dimitrije Blagojev, star borec za socialistično misel. Po poklicu je bil profesor, pa ga je seveda bolgarska vlada vrgla že davno iz državne službe. Blagojev je že kot dijak na Ruskem deloval v socialističnih vrstah, dokler ga leta 1883. ni ruska vlada izgnala. Na Bolgarskem je razvil ogromno organizatorično in znanstveno propagandistično delovanje. Blagojev je bil pokretač ideje o zdinjenju Bulgarije in Srbije (že l. 1885) ter s tem ideje o balkanski federaciji, za katero se je pozneje izrekla socialistična in tudi komunistična internacionala. — V zadnjih revolucionarnih bojih na Bolgarskem je padel tudi bivši jugosl. kom. poslanec Pavle Pavlovič, ki ga tudi naša delavska javnost pozna. Pavla Pavloviča je svoje prepričanje poplačal s svojo krvjo in s tem postavil zgled zvestobe do ideje do groba!

Na Bolgarskem se vrše novembra volitve v parlament (sobranje), ki bodo karikatura volitev. Opozicijske stranke sploh ne bodo smele glasovati, ker so prepovedane, za vladne stranke pa vlada baje tako malo zanimanja, da se bo

volitev udeležil le mal del bulgarskega naroda.

Grška.

Tudi na Grškem se vrše v kratkem času volitve v parlament. Hud boj se bo bil med venizelisti in nacionalisti, ki so se pa v zadnjih dneh razcepili in s tem svojo moč zmanjšali in svoje izgleda za zmago bistveno poslabšati.

Italija.

Fašisti se sicer med seboj kregajo, vendar pa jih Mussolini vendar zopet spravi, če ne zlepa, pa z grda. Tako jih je tudi sedaj pomiril in se vesoljni itali-

jenski fašizem pripravlja na čim svečanejšo parado obletnice fašistovskega pohoda v Rim.

Na znotraj pa vlada fašizem napram narodnostnim manjšinam z vso besnostjo nacionalnega šovinizma. Slovenskemu ljudstvu v Italiji grozi analfabetizem, ker mu hoče fašistovska vlada, katere minister šolstva je katoliški duhovnik, odvzeti sloveske osnovne šole. Vedoč, da je slovensko ljudstvo v Italiji dovolj močno, da preboli tudi to fašistovsko barbarstvo, podčrtujemo to novo nasilje laške buržuazije.

Dnevne vesti.

LJUBLJANSKO OKROZJE.

Ljubljana. Zadnji teden je živela Ljubljana pod utisom razkola v radikalni stranki. Kakor znano, je hotel akcijski odbor te stranke odstraniti svojega vrhovnega tajnika Štefanoviča in podtajnika Podbevška, kar jima pa ni ugajalo. Zato sta pričela po časopisu, zlasti po »Orjuni« odkrivati grehe raznih radikalnih prvakov, na drugi strani je pa radikalne časopise vračalo milo za drago. Da svoje stališče čim bolj podkrepiti, je sklical Štefanovič pretekli petek shod v Mestni dom, katerega je pa g. radikal Lukan prepovedal, češ, da je bil napovedan v imenu Radikalne stranke, kar pa ni resnica, ker Radikalna stranka je Lukan sam. Shod se je na koncu spreminil v veliko manifestacijsko komedijo, pri kateri so se udeleževali menda pristajaši prav vseh strank. Orjunaši so kričali proti Lukanu, Srnaoci so poviševali Pašiča — sploh komedija je bila popolna. — V pondeljek 8. t. m. je sklicala mladina, organizirana pri naši mladinski organizaciji shod z zahtevo po obrtno-nadaljevalnih šolah. Shod je bil napovedan pred magistratom, vendar je policija takoj nastopila, da shod razžene. Intervenciji zastopnikov Strokovne komisije se je naposled v toliko ugodilo, da je smela mladina se zbrati pred magistratom, odkoder je odposlala k županu deputacijo, ki je predočil želje mladine. Naposled so zastopniki raznih klubov raz magistratnega balkona nagovorili mladino, obljubjuoč, da bodo storili vse, da se obrtno-nadaljevalne šole zopet odpro. Mladina se je s temi izjavami zaenkrat zadovoljila in se mirno razšla, vendar z obljubo, da bo natančno pazila, kateri klubi bodo res kaj storili za šole, in kateri to le obljubjujejo v svrhu agitacije.

Zadnja seja občinskega sveta ljubljan

skega je sprožila zanimivo debato o posesti trga Tabora, na katerem nameravajo zgraditi »Sokoli« svoj dom in letno telovadišče. Po pogodbi, ki so jo sestavili z občino, so se »Sokoli« obvezali da bodo v dveh letih postavili dom. Sedaj jim pa, kakor pravijo, primanjkuje denarja in so zaprosili mestno občino za podaljšanje tega roka. Klerikalci in komunisti so glasovali kompaktno proti podaljšanju, dočim so socialisti izjavili, da se proti »Sokolu« sicer idejno bore, vendar pa se ne marajo posluževati materialnih sredstev za borbo proti nasprotniškim organizacijam. Stališče socialističnega kluba so vsi pošteni ljudje pozdravili, kajti takega načina borbe, kakor se ga poslužujejo klerikalci in komunisti, se poslužujejo tudi kapitalisti pri uničevanju delavskih organizacij. Socialisti so pa s tem glasovanjem pokazali, da so boljše od kapitalistov. — Komunisti igrajo v splošnem zelo klaverno vlogo. Odkar jih je delavstvo spoznalo v pravi luči, se trudijo in trudijo, da bi si pridobil simpatij, ali vse zastonj, vse jim obrača hrbte. Zadnje čase so se silno trudili, da bi dobili večino v ljubljanski kovinarski podružnici. Nedeljski občni zbor je pa pokazal, da jim je med kovinarji za vedno odklenkalo. V odbor so bili izvoljeni sami trdni socialisti, ki jim je enotnost in moč organizacije vse, proti je pa glasoval samo eden!

CELJSKO OKROZJE.

Nedeljski počitek v pekovski obrti. Načelstvo zadruga pekov v Celju je na svoji seji, dne 10. oktobra razpravljalo o dveh svojih kolegih, ki sta začela umazano konkurenco na stroške svojih delavcev, ker se jim jemlje na ta način nedeljski počitek. Vsi so soglašali, da je napad na nedeljski počitek od strani dveh njihovih kolegov, čin umazane za-

Štatut

Socialistične stranke Jugoslavije.

1. Ime in cilj.

Čl. 1. Stranka se zove: Socialistična stranka (partija) Jugoslavije.

Čl. 2. Cilj stranke je uesti potom razredne borbe proletarijata mesto današnje kapitalistične družbe socialistični družabni red.

Čl. 3. Socialistična stranka Jugoslavije je član Socialistične internacionale.

2. Članstvo.

Čl. 4. Člani morejo biti samo one osebe, ki priznavajo program in štatut stranke in se ravna po sklepil strankinih kongresov.

Čl. 5. Vsak član stranke je dolžan sodelovati pri njenem razširjanju in plačati določeno članarino.

Čl. 6. Od članov stranke se pričakuje, da pripadajo sindikalni organizaciji svoje stranke in da delujejo med svojimi poklicnimi sodrugji za širjenje socialistične zavesti in strankine organizacije.

Čl. 7. Nobeden član Socialistične stranke ne sme biti član kake druge stranke, niti jo sme podpirati.

Čl. 8. One osebe, ki se pregreše proti programu in štatutu stranke, kakor tudi one osebe, ki delajo proti sklepom strankinih kongresov ali s svojim nastopanjem v obče škodujejo strankinim interesom, ne morejo ostati člani stranke.

Ravno tako ne morejo ostati v stranki oni člani, ki stopijo kot delodajalci v kartel za borbo proti delavskim organizacijam.

3. Oblastne organizacije.

Čl. 9. Radi lažjega vršenja administracije in izvajanja agitacije se deli stranka v oblastne organizacije.

Čl. 10. Več oblasti se more združiti

radi vršenja skupnih agitacijskih in drugih strankinih poslov, kakor radi vzdrževanja skupnega tiska, domov, tiskarn itd. V tem slučaju morajo izbrati v to svrhu iz svoje sredine tudi skupno upravo. Za te uprave veljajo z ozirom na njih odnos napram glavni strankini upravi vse odredbe, ki se nanašajo na oblastne uprave.

Čl. 11. Oblastne uprave in finančne kontrole se izbirajo na oblastnih skupščinah. Njihova sestava in število njih članov se določita z oblastnim pravilnikom.

Čl. 12. Dolžnost oblastnih uprav je, da vodijo celokupno strankino agitacijo v dotični oblasti, nadzorujejo delo krajevnih organizacij, kontrolirajo strankin tisk v oblasti, da poročajo vsa ke tri mesece strankinemu izvrševalnemu odboru o svojem delu in o stanju organizacij v svoji oblasti. Ravno tako so dolžne podati vsake tri mesece izvrševalnemu odboru poročilo o prodanih znamkah.

Čl. 13. Oblastne skupščine se sestavljajo vsako leto. Nje sklicuje oblastna uprava, ki določa čas, kraj in začasni dnevni red. Sklicanje skupščine z začasnim dnevnim redom se mora objaviti najmanj mesec dni poprej.

Čl. 14. Pravico udeležiti se teh skupščin imajo:

a) delegati krajevnih organizacij izbrani na krajevnih skupščinah. Organizacije do 50 članov imajo pravico na enega delegata in na vsakih nadaljnjih 50 še po enega. Ostanek od 30 članov daje pravico na enega delegata več. To število se računa po povprečnem številu članov, za koje je krajevna organizacija za poslednje tri mesece plačala odgovarjajoče prispevke oblastni upravi;

b) člani oblastne uprave in finančni kontrolorji;

c) po eden predstavnik strankine parlamentarne skupine, izbran v tej oblasti in eden predstavnik strankine skupine v dotični oblastni skupščini. Ostali poslanci te oblasti morejo sodelovati na skupščini s posvetovalnim glasom in

d) po eden predstavnik Izvrševalnega odbora stranke in strankinega organa dotične oblasti.

Čl. 15. Naloge oblastne skupščine so:

a) da preiskuje socialne, politične in gospodarske prilike v svoji oblasti in daje direktivo za čim najboljše izvedbe sklepov strankinega kongresa, da organizira in vodi socialistično propagando med delavstvom;

b) da izdela pravilnik oblastne organizacije, ki ga mora potrditi Glavna strankina uprava;

c) da sklepa o poročilu Oblastne uprave in finančne kontrole;

d) da sestavi listo delegatov za Glavno strankino upravo;

e) da sklepa o ustanovitvi oblastnega tajništva in

f) da odloča o posameznih predlogih in pritožbah.

Čl. 16. Sklepe oblastnih skupščin, ki bi bile v nasprotju s strankinim programom, štatutom ali s sklepi kongresa, mora Izvrševalni odbor pustiti neizvršene do prve seje Glavne strankine uprave, ki o tem končno veljavno sklepa.

4. Okrožne organizacije.

Čl. 17. Radi boljše organizacije stranke in uspešne agitacije v poedinih okrožjih morajo sklicati strank. organizacije tudi okrožne skupščine in izbrati okrožne agitacijske odbore. Vse odredbe, ki se nanašajo na oblastne skupščine in uprave, veljajo tudi za okrožne skupščine in agitacijske odbore. Ti odbori so podrejeni pri svojem delu kontroli oblastnih uprav.

5. Krajevne organizacije in poverjeništa.

Čl. 18. V posameznih krajih se organizirajo člani stranke v krajevne organizacije in poverjeništa. Organizacije morejo obstojati v krajih, kjer je najmanj 10 članov stranke; kjer je število članov manjše, tam se osnuje strankino poverjeništo.

Čl. 19. Krajevne organizacije in poverjeništa stojijo pod kontrolo svoje oblastne uprave. Protištatutarične organizacije in poverjeništa more ukiniti Glavna partijska uprava na predlog Oblastne uprave.

Čl. 20. Ako je to potrebno, more imeti eno mesto po odobrenju Oblastne uprave po več sekcij. V tem slučaju vodi prava krajevna organizacija vse strankine posle, ki so sekcijam skupne.

Bližnje odredbe o tem bo predpisala Glavna strankina uprava s posebnim pravilnikom.

Čl. 21. Upravo krajevne organizacije zbira in dopolnjuje članska skupščina, poverjenike pa določa oblastna uprava na predlog članov tega kraja.

Čl. 22. Člansko zborovanje krajevne organizacije se more veljavno vršiti, ako je sklicano javno potom tiska ali potom osebnega vabljenja članov najmanj 3 dni vnaprej in ako je prisotna najmanj ena tretjina polnopravnih članov. Ako se radi premajhne udeležbe članov člansko zborovanje preloži, se skliče v teku treh dni novo člansko zborovanje, ki sklepa pravoveljavno ob vsakem številu glasov.

Čl. 23. Upravo krajevne organizacije tvori najmanj 5 oseb in 3 finančni kontrolorji, ki se sami konstituiraajo.

Čl. 24. Krajevne organizacije in poverjeništa so dolžna poročati Oblastnim upravam mesečna poročila o svojem delu in vršiti materialne obveze proti stranki točno po štatutu.

(Dalje prihodnjič.)

hrbne konkurence, katera ne bo, če se razpase, nikomur prinesla nobenih koristi, pač pa delavstvo spravila ob nedeljski počitek. Jasno je, da si ne bo nobeden od ostalih mojstrov mogel pustiti krasti na tak način svojih odjemalcev. (Op. ur. tako pekovski mojstri! Pekovski pomočniki pa naj odločnejše protestirajo proti načinu konkurence, ki bi se naj razvila na stroške našega zdravja in naših hrbtov. Branili bomo vse naše socialne pridobitve z vsemi razpoložljivimi sredstvi. Opozorjamo na ta napad, nekaterih požrešnih mojstrov, s katerimi se celo ostali mojstri ne strinjajo, Delavsko zbornico.)

Kje živimo! Z milostljivo gospo Čarterjevo imamo prilžnost se vnovič in skoro ravno z enakim predmetom, kakor zadnjič pečati. Pri Čarterju zaposleni skladiščnik Franc Jezernik, je vstopil v drugo službo, ker mu je tako boljše kazalo. Imel je pa pogodbeno stanovanje, katerega bi moral v tem slučaju izprazniti. Da izprazni stanovanje, si je obdržal Čater od njegove mezde Din 1000 kavcije. V pondeljek, dne 8. oktobra pa pride milostljiva gospa bogatega vojnega dobičkarja v stanovanje z dvema delavcema in se zareži nad oskrbnico Jezernika, g. Bernot: »Kaj pa delate v mojem stanovanju?« Bernot jo je prosila, naj jo še pusti v stanovanju, ker se še ni dalo nobeno drugo dobiti. Na to jo je milostljiva dejansko napadla, tako, da je morala iskati zdravniške pomoči. Njena mati, v 68. letni starosti je morala v goli srajci, ognjena z rjuho, stanovanje zapustiti in iti k sosedu. Na to je zmetala z dvema delavcema vse pohištvo iz stanovanja na prosto, tako, da je cel čas izpostavljeno slabemu vremenu. Čater je dobila vsled takojšnje intervencije od okrajne sodnije nalog, da spravi pohištvo nazaj v stanovanje, sicer bo kaznovana z denarno globo Din 100 ali pa z 8 dni zapora. (Op. ur. Kaj se zmeni vojni dobičkar za 100 dinarsko globo!) Zato se ni nič brigala, stanovanje je pustila zasesti po drugi stranki, vzlic temu, da še ima eno prazno stanovanje na razpolago in v enem stanovanju stanujejo neki vojaki, ki so baje pri Čarterju zaposleni. V soboto, dne 20. oktobra se bo vršila pri okrajnem sodišču razprava zaradi motenja tujega posestva in lahke telesne poškodbe, za katere izid se bomo zanimali. Pripomnimo pa, da je to že tretji slučaj enakih histeričnega postopanja napram uslužbencem od strani navedene kapitalistične in bivše natararice.

Člansko zborovanje »Svobode«. Naznanjamo vsem članom kulturne organizacije »Svobode« v Celju, da se dne 21. oktobra t. l. vrši člansko zborovanje v gostilni »Jugoslovan« v Gaberjih. Pričetek točno ob devetih uri zjutraj. Vsled važnosti dnevnega reda udeležba dolžnost.

Ogenj socializma splamteva. V nedeljo dne 4. oktobra se je vršilo zborovanje na Rečici ob Paki pri sodrugu Omladiču od treh bivših krajevnih organizacij, katere so razpadle radi neprestanega boja in cepljenja socialistične stranke. Toda ogenj socializma ni pogasnil, ampak je zopet vzplamtel v svoji pravi moči. Zopet so se pojavili duhovi, kateri hočejo razširati socializem po vsej krajini med trpečim kmečkim kot industrijskim delavstvom. Po poročilu poročevalca pokrajinskega tajništva »Socialistične stranke Jugoslavije« iz Celja se je izvolil združen odbor od vseh treh bivših organizacij, ki bo imel svoj sedež v Polzeli in sicer: Sodrug Omladič Matvez in Bošnjak Avgust za Rečico ob Paki, Sodrug Podlesnik Anton in Vasle Alojzij za Polzelo, za Braslovče sodrug Henrik Lenasi. Ta novoizvoljeni odbor, ki se je pojavil kakor nova stavba na stari ruševini, si je vzel za svojo glavno nalogo, da dvigne število članstva v zedinjeni socialistični stranki in da razširi naše glašilo »Socialist« do zadnje gorske hišice. Članstvo je vzelo z velikim navdušenjem na znanje, da smo socialisti zo pet združeni v eno močno socialistično stranko. Jasno se je pokazalo, kako si je naše članstvo želelo konsoledacije stranke in kako nujno potrebno je bilo združenje naše stranke. Zginila so tla za razdiralce in sejalice razdora v stranki in hudo bi se opekeli vsaki tisti, ki bi poskušal vsekakor blatiti in obrekovati delo Socialistične Stranke Jugoslavije. Vam sodrugi, ki ste prišli iz teh krajev na nedeljsko zborovanje želimo mnogo

uspehov pri vašem začetem delu, ki ste s tem dnem pričeli zopet razširati socialistično misel, kajti vaše delo ne bo ostalo brez uspeha, ampak bo rodilo dober sad. Tam pa, kje so tudi bile organizacije, ki so pa vsled razkranjanja stranke in bledenja posameznikov razpadle, kjer so naši zaupniki odložili svoje socialistično orožje, priporočamo za vzgled in posnemanje te organizacije in socializem se bo hitreje pomikal k zmagi. Stran s sejalič sovraštva iz naših vrst stran z razdiralci socialističnih organizacij. Naj živi zedinjena Soc. Stranka Jugoslavije in Socialistična Delavska Internacionala!

»Naprej« vsiljujejo. Ker pri upravi »Napreja« nič ne pomaga, da je od nas mnogo posameznikov list »Naprej« odpovedalo, opozorjamo upravo »Napreja« še enkrat, da je vsako pošiljanje lista zastoj, ker ga ne maramo čitati, ga tudi ne moremo plačati, kajti za star papir je pa le nekoliko predrag. Če imate toliko denarja (od kod, to nam ni nič mar), da lahko list zastoj pošiljate, potem se vam zahvaljujemo za star papir. Sedaj pa čitamo »Socialista« in ga tudi prav pridno razširjamo, če imate kakšnega naročnika pri vas, ki z »Naprej« ni zadovoljen, kar pošljite nam ga, seveda z nesrečno naročnino, pa mu bomo takoj naročili »Socialista«. Še o raznih drugih vzrokih, zakaj ne maramo več čitati »Napreja«, bi pisali, pa še bomo ob priliki napisali. — Za združene krajevne organizacije Socialistične Stranke Jugoslavije v Polzeli, Braslovčah in Rečici. H. Lenasi, M. Omladič, Podlesnik A. in A. Vasle.

Diskusijski večer v četrtek z zanimivim predavanjem. Pridite vsi.

Seja krajevnega odbora Socialistične Stranke Jugoslavije v Celju v torek v društveni pisarni. Pričetek ob pol 20. uri. Udeležba dolžnost.

Sestanek UDR v četrtek ob pol 19. uri. Udeležba in točnost dolžnost. Sprejemali se bodo tudi novi člani.

MARIBORSKO OKROŽJE.

Železničarski shod sklicuje Savez železničarjev Jugoslavije v Mariboru, v pondeljek, dne 22. oktobra ob 19. uri v Götz-ovi dvorani. Dnevni red: Službena pragmatika in ureditev delavskih plač. — Slučajnosti.

X. seja občinskega sveta mariborskega.

V petek, dne 12. oktobra se je vršila 10. seja občinskega sveta mariborskega. Po polurni zamudi otvori župan s. Grčar sejo. Seja je bila izredno dobro obiskana. Kaj je temu povod, je znano vsem onim, ki so količkaj posvečeni v našo komunalno politiko. Predvsem je klavniška afera v ospredju, ta pa interesira toliko one, ki so prizadeti po njej, kot one, ki ne marajo, da bi se »potlačila«, kakor to naglašajo torokove »Jutraneje Novosti«. Ampak o tem bomo govorili na drugem mestu.

Župan je imel kratek in lep nagovor po umrlem občinskem svetniku dr. Serneču, katerega so občinski svetniki stoji poslušali in zaklajali trikrat slava. Na to je župan poročal, da pride na mesto pokojnega v občinski svet g. dr. Rosina, ki je bil že prisoten. Tudi njegova je župan primerno pozdravil, povdar jajoč istega zasluge za Maribor. Nadalje je župan poročal, da pridejo prihodnje dni čehoslovaški industrijalci v Maribor in da je umestno, da jih občinski svet sprejme. Sprejet je bil predlog, da jih sprejmejo v imenu mestne občine s. župan in klubovi načelniki.

Nadalje je poročal župan, da proti **avtonomnim občinam nevarnost**, da bodo oropane svojih dosedanjih avtonomnih pravic in prečita tozadevno spomenico ljubljanske mestne občine. Župan utemeljuje potrebo, da se vse občine temu pridružijo in da tudi mariborski občinski svet isto sprejme. Gre za dvojje: Prvič namerava vlada izdati zakon o državljanstvu. Sedaj nimamo še onotnega zakona za celo državo. Radikali v Beogradu pa se, kakor znano, ne ozirajo na to, kaj je bolj napredno in kolikor toliko evropsko, marveč hočejo brezobzirno jahati svojega staroveškega oslička. V Srbiji imajo prebivalci lahko v vsaki občini domovinsko pravico, ali pa je nimajo nikjer. Za kapitaliste je to govo prednost, proletarijat pa je izročjen na milost in nemilost žandarju, da ga lahko poljubno preganja iz kraja v kraj. Drugič pa gre za avtonomije mest. Vsa mesta razen treh, in sicer

Beograd, Zagreb in Ljubljana bi izgubila svoje stare pravice, ki jih uživajo že mnogo stoletij in bi bila degradirana na navadne vasi. Pa tudi avtonomija prvih treh mest bi bila bolj problematična, saj bi imela od vlade imenovanega nadžupana, ki bi pomenil v resnici to, kar pomenijo razni vladni komisarji in genti. Občinski sveti pa bi bili degradirani na takozvane sosvete, katerih sklepi bi prišli malokedaj do veljave.

Občinski svetnik dr. Rosina nujno priporoča, naj se stopi z drugimi mesti v stik. Isto je naglašal sodrug Bahun. Za to potreben material naj se zbere, posebej ono, kar se tiče občin kot takih in ono kar se tiče avtonomnih občin. V to svrhu je bil izvoljen odsek 5 članov, in sicer za klub SSJ sodrug podžupan Družovič, za JDS dr. Rosina, za SLS dr. Leskovar, za NSS dr. Rostohar in s. župan.

Občinski svetnik Kežar predlaga, naj se postavi v poračun za leto 1924. potrebna svota za **tlakovanje Meljske ceste**; predlagatelj utemeljuje, da že 4 leta pobira mariborska carinarna tlakarino, iz katere se imajo popravljati one ceste, ki vodijo v carinarno. Denar pa uprava carin pošilja v Beograd. Sicer pa ni bilo o tej zadevi prvič govora v občinskem svetu. Sodrug Bahun je že v svetu naglašal potrebo tlakovanja omenjene ceste, ki je zelo ozka in naj bolj trpi. Pozneje je isti v občinskem svetu to ponovil in zahteval, da se storijo potrebni koraki, da pride mestna občina do denarja, ki ji gre. Dotična svota znaša do danes že več milijonov Din. Pred vsem bi naj prišle v poštev Meljska cesta, Aleksandrova cesta in Einspielerjeva ulica. Predlog je bil soglasno sprejet.

Nato so prišla poročila odsekov na vrsto.

Prvi je poročal načelnik I. odseka o raznih sprejemih v občinsko zvezo. Tudi nova klerikalna industrija ne da miru. Dva italijanska kapitalista sta našla enega Nemca kot mojstra, za katerim stoji naši klerikalni magnati. Ta družba si je domislila, da je sedaj izredno dobra konjunktura za izdelovanje zvonov. Zato so postavili še eno zvonarno. Zato zvonarno pa so si izvolili neprimeren prostor. Vodstvo državne vinarške in sadjarske šole je namreč protestiralo proti temu, da bi se v bližini ljudskega vrta tovarne zidale. Temu se je tudi občinski svet pridružil in ugodil protestu. Sedaj pa pride še enkrat zadeva pred občinski svet. Toda ta jo je zavrnil in sklenil, naj pokrajinska vlada zadevo reši kakor hoče. O tem smo že zadnjič poročali.

Odsek III., poročevalec občinski svetnik s. Bahun, poroča, da družba Ver gasungsindustrie-Gesellschaft na Dunaju, ki je že lani dobavila mariborski mestni plinarni stroje za **dvoplinsko napravo, sedaj ponuja zopet novoiznajdene naprave, ki so izpopolnitev prejšnjih naprav**, potom katerih se zopet znižajo obratni troški, ker se premog še bolj izkoristi. Tako se n. pr. iz 100 kg trboveljskega premoga dobi 72 m³ plina namesto dosedaj 58 m³. Naprave so tri vrste in bo družba mestni občini 50 odstotkov popustila od normalne cene za to, ker je bila mariborska plinarna prva, ki si je dala napraviti dvoplinsko napravo. Stroji se bodo plačali v dolarski valuti in sicer bodo stali z oziroma na današnje razmerje dinarja nasproti dolarju 2371 dolarjev, to je približno 204.000 dinarjev. Plačilo se izvrši v mesečnih obrokih in sicer po 8000 Din. Ker pa bo imela plinarna do 15 tisoč mesečno dobička od tega, se bodo tedaj ti stroji izplačevali na račun dobička. Predlog je bil sprejet. Ravnateljstvo plinarne je nadalje zahtevalo, da naj mestna občina plačuje plinarni ravnotako porabljeni plin za javno razsvetljavo magistratnih poslopij, kakor drugi konsumenti, manj 10 odstotkov popusta. Dosedaj plačuje občina samo 1.20 Din za m³, tedaj samo 50 odstotkov normalne cene. Plinarna izkazuje radi tega izgubo, ki bi znašala v letu 1924 pri porabi približnih 110.000 m³ Din 13 tisoč.

Občinski svet pa ne polaga na to kakšne posebne važnosti, ker bi to šlo samo iz enega žepa v drugega, ampak polaga na to važnost, da se zlasti na periferiji mesta stari in nerabni kandelabri in pa pokvarjene cevi kasirajo, razsvetljava pa nadomesti z električno.

Kakor znano, je plinarsko cevno omrežje večinoma staro in od rje močno razjedeno, vsled česar uhaja 50 odstotkov plina v zemljo, oziroma v zrak. Ker pa ne bi bilo mogoče tega omrežja sedaj nadomestiti z novim, pa tudi bi bilo neumestno v času elektrike, za to naj se isto raje omeji, t. j. skrči.

Sklep je, da se čim prej in v prvi vrsti na **vseh uličnih križiščih izvede električna razsvetljava.**

Prošnja gostilničarja Al. Senica v Studencih, da bi se mu dovolila napeljava vode iz mestnega vodovoda, se odkloni z apelom na okoliške občine, da se priklopijo mestu.

Komando topničarske vojašnice prosi za popravo iste: sklene se, da bo mestna občina popravila streho, žlebe in okna s pogojem, da dobavi vojni erar šipe in potrebne delavce, občina pa da kit. Ostale notranje poplave pa si naj upava vojašnic sama oskrbi. Vojni erar noče izvršiti odkupa vojašnic, niti plačati primerne najemnine, vsled česar mora mestna občina doplačevati za vzdrževanje vojašnic.

Nadalje poroča s. Bahun o prošnji Zadrugne gospodarske banke (klerikalne) za napeljavo električne sile v novo poslopje. Toda do tozadevnega sklepa ni prišlo, ker bi banka rada dober kšeft pri celi stvari naredila, namesto da bi kaj prispevala. Sklep je bil, da naj stopi banka s pristojnim odsekom v ustmeni razgovor. O tej zadevi poročamo posebej.

Končno je poročal še g. občinski svetnik Weixl v imenu V. odseka.

Na podlagi dogovorov z izvozno tvrdko Markovič, bo ista prevzela **mestno mesnico** in bo prodajala v isti cenejšem meso, tako kakor ga že prodaja v Ljubljani in Celju. Nadalje se končno enkrat odpre **svobodna mesnica za prodajo oporečenega mesa.** Tudi o tem bomo posebej izpregovorili.

Za tem se je vršila še tajna seja, v kateri se je izvolil disciplinarni odsek. Člani so tega odseka: dr. Mulej, dr. Rostohar, dr. Jerovšek, ss. Bahun in Krajnik.

Omeniti je še, da je sodrug Laufer odložil mandat, zato bi imel priti na vrsto Ivan Vidovič, ki je spremljevalec in ne more vršiti mandata občinskega svetnika, ker skoraj nikoli ni doma. Za njim bi prišel kot prvi na vrsto sodrug Klep, ki je pa bolehen in ne more prevzeti, zato pride sodrug F. Lebar, poduradnik juž. želez. v občinski svet.

Seja se je zaključila po 11. uri in se bode nadaljevala v petek, dne 19. t. m.

Proti nedeljskemu in nočnemu delu v pekovski obrti. Mariborski pekovski pomočniki so na zborovanju dne 14. oktobra 1923 soglasno sklenili nastopno resolucijo: Nekaj pekovskih mojstrov v Mariboru in okolici hoče upeljati nedeljsko in nočno delo, kar je po zakonu o zaščiti delavcev strogo prepovedano. Pekovski pomočniki najodločnejše protestirajo proti temu nezakonitemu reakcionarnemu postopanju, ki ga je ro dila le umazana konkurenca in zahteva jo najodločnejše od prizadetih mojstrov, da to početje takoj opuste, inšpekcijo rada pa pozivljejo da z najostrejšimi ukrepi prepreči to nazadnjaško nezakonitost.

Načrt pomožne stanovanske akcije v Mariboru. Zgradba dveh Domov: En dom za tuberkuloze stanovanjske reveže (projektiran že lani). Drugi dom za največje reveže brezstanovanjce. Obseg zgradb: Obseg gradnje in število potrebnih je omejeno na uspeh javne zbirke. Nadaljevanje gradnje in zasedanje ostane neomejeno. Oblika obeh domov: Moderna, priprosta lična oblika na zunaj, na znotraj praktično urejeno po ena soba in kuhinja za večje družine po dve sobi in kuhinja. Enostaven gradbeni material. Izvršitev načrta: Protektorat: knezoškof dr. Andrej Karlin. Vodstvo: specialni odbor za Dom ubogih, voljen po načelstvu Kreditne in stavbene zadruge »Mojmir«, ki prevzame garancijo in odgovornost. Širši akcijski odbor se je izvolil na anketi dne 17. oktobra 1923. Sodelovanje: akcija naj bo splošna in tako organizirana da pri njej lahko sodeluje tudi največji revež. Nabiralni teden zaključuje z veliko ljudsko veslico. Darovi v denarju in materialu. K sodelovanju se vabijo vse oblasti (tudi vojaške in cerkvene), korporacije, društva itd. — Mestna občina kot najbolj zainteresirana, nudi

poleg drugih ugodnosti brezplačno stav bišče. Kaznilnica in jetnišnica se naprosite, da daste kaznjence na razpolago za gradbena dela. Zadruga »Mojmir« prevzame po najcenejšem ponudniku gradnjo, jo vodi in podpira brezplačno. Vzdrževanje: Dom za tuberkulozne se izroči: ali mestni občini, ali Protituberkulozni ligi, ali posebni upravi v popolno last ali v najem. Drugi dom za brezstanovanjce ostane v upravi zadruge. Stroški se krijejo s primereno najemnino oziroma plačila zmožnih stanovalcev. Za popolne reveže se stroški krijejo iz nadaljevanja nabiralne akcije. Definitiven načrt: Širši odbor za Dom ubogih izdelava na podlagi tega splošnega načrta podrobni načrt, ki naj se zlasti za posamezne sodelujoče korporacije primerno prilagodi.

Orjunaši tepeni. Viljem Smolej in Josip Kasper sta tri brate, t. j. Orjuncje Antona, Jurija in Petra Jurkoviča dne 6. januarja t. l. v Kavarni »Park« prav dobro nabila. Bila sta pri Okrajnem sodišču za to vsaki na 300 Din ali tri dni zapora obsojena, pri Okrožnem sodišču pa oproščena, ker sodišče priči orjunašu Milanu Sertiču ni hotelo verjeti, tem več je smartilo, da sta ravnala Viljem Smolej in Josip Kasper v silobranu in da ne moreta nič za to, če so Orjunaši dobili lahke telesne poškodbe.

Članski sestanek kraj. org. SSJ mariborske se vrši vsako sredo, točno ob 8. uri v »Ljudskem domu«. — Udeležba dolžnost.

Ptujska kronika. Zadnji teden se ni pravzaprav v Ptujju nič posebnega zgodilo. Volili smo samo novega župana, ozir. je avanziral prejšnji podžupan Blažek za eno stopinjo višje. Volitev se je vršila v soboto dne 13. t. m. Socialisti smo sicer ta rezultat pričakovali, toda gotovi nismo bili, če so se res kapitalisti in tudi-socialisti NSS pobotali in za kako kašo. Interesantno je vsekakor da se je večina izmed nacionalističnega bloka uklonila manjšini. Potek volitev je bil kratek. Takoj pri prvi volitvi je nar. socialist Blažek dobil 12 glasov, 10 glasov s. Šegula, en glas pa s. Pepelko. Tako je torej bila zmaga na oni strani, ker če bi s. Rozman zaradi boleznih ni bil zadržan udeležiti se volitve, bi prišlo med obema listama do ožje volitve. Novi župan se je takoj lepo zahvalil s primernimi besedami in obljubil, da hoče v korist občine delati socialno pravično. Dobro. Tudi mi mu želimo, da tako postopa ter mu kličemo: Živijo kompromis socialne pravičnosti z reakcionarnim kapitalizmom. — Teden pred volitvami novega ptujskega župana je bilo pri nas veliko »tipanje«. Demokrati niso vedeli, kateri stranki bi dali svoje glasove, ali samim sebi, ali narodnim socialistom ali pa nam. Z ozirom na to tipanje se je vršila v četrtek 11. t. m. seja krajevne odbora tuk. pol. organizacije SSJ, na kateri se je zavzelo stališče, kakor ga označuje naslednja resolucija, ki je bila sprejeta z vsemi glasovi: 1. Klub občinskih svetnikov SSJ v Ptujju odklanja vsak kompromis z vsemi meščanskimi strankami in stopi v stvarno toda strogo opozicijo. 2. Klub pri volitvi postavi lastnega demonstrativnega kandidata in v slučaju ožje volitve glasuje s praznimi glasovnicami. 3. pri volitvi podžupana klub obč. odbor nikov odda bele glasovnice. 4. vsak član kluba, ki bi bil eventualno voljen z glasovi meščanskih strank, odkloni izvolitev. To resolucijo so vsi člani kluba podpisali in so se je tudi držali, dokler je bila volitev na vrsti. Do konca je še niso izvedli, ker podžupan na seji dne 13. oktobra še ni bil voljen. — O priliki odstopa dosedanega ptujskega župana s. Lozinška je treba konstatirati, da je pod njegovim županovanjem bila mestna uprava spravljena iz najhujšega nereda v lepo ravnesje in to po zaslugi stranke SSJ kakor tudi župana samega. Če se spominjamo na boje in polemike, ki so se vršile ob začetku njegovega županovanja in na preiskavo, ki jo je bila odredila deželna oblast, se moremo le čuditi, da s. Lo-

zinšek ni že prej omagal. Gotovo in pri bito pa je, da je zasluga našega kluba kakor celotne stranke, ki je bivšemu socialističnemu županu postavila ob ramo moža, ki je bil popolnoma kos svoji nalogi. Kdo je bil to, vemo vsi. Največje vrednosti je, da našim ss. obč. odbornikom in županu nima nikdo ničesar očitati, ker so vsi storili v polni meri svojo dolžnost. Izraz temu je dala tudi tukajšnja krajevna organizacija na svoji seji z dne 11. oktobra 1923 z naslednjo resolucijo: Seja lokalnega odbora SSJ v Ptujju, razpravljajoč o delovanju socialističnega kluba občinskih svetnikov in s. Lozinška, izreka popolno zahvalo vsemu klubu in s. županu Lozinšku za njihovo požrtvovalno in nesebično delovanje v korist občine ptujske.

Ptujski radikali so imeli v soboto sestanek, na katerem so razpravljali o sporu med Štefanovičem in glavnim stanom radikalne partije. Po dolgi debati je nekdo predlagal resolucijo, ker ni dala prav nobenemu, oziroma je dala prav vsemu. Končno so menda prišli da zaključka, da se spor v stranki ne tiče ptujskih pristašev, zato so izjavili, naj pihajo v vročo juho tisti, ki so jo skuhali. Vendar pa se je na tem sestanku pokazalo, da so tudi v Ptujju pristaši politike opank in pripadniki politike bankokratov.

MEŽISKO OKROŽJE.

Izjava. Ne bo me motilo, ako me imenuje »Naprej« brez dokazov lopova, ne, če mi sodrug bivši državni poslanec očita, da sem pristopil h »Korenovcem«, ker se mi moje špekulacije na županski stolec v Prevaljah niso obnesle. Isto tako se ne bom razburjal, če se mi očita skrb za idejni boj, ker vem, da prej ali slej moramo vendar priti do edinstva, ako nočemo, da bi bil delavski pokret v Sloveniji na smrt obsojen. Zame obstoja samo en cilj — močna stranka, združitev vsega treznega mislečega proletarijata. Doberšek K.

Prevalje. Pri kmetu Hudobniku na Breznici je bival 6-letni otrok brez staršev Ivan Koletnik. Le-ta je izpovedal o neki tatvini obtežilo za prijatelja domačega gospodarja. Zato so ob pričujočnosti omenjenih vseh Hudobnikov obesili ubogo siroto za noge na drevo z glavo navzdol. Rabeljski posej sta opravljala domači 14-letni sin in še neki drugi fant, star 16 let. To je mogoče samo radi tega, ker oba fanta nista posečala šole, temveč je oče raje plačeval kazen za kaznijo. Vidi se torej, da bosta na drugem polju porabljiva. Sovražnikom šole pa se nudi nov poklic na izbero svojim otrokom.

Iz stranke.

Navodila za organizacije. Če v vašem kraju ni organizacije, se obrnite takoj na pokrajinsko tajništvo Socialistične stranke Jugoslavije v Celju, Gosposka ulica 3 (Franjo Koren) po tiskovine in navodila. Ako organizacija v vašem kraju ni več v zvezi s stranko, a je v vašem kraju več socialistov, ki se zavedajo, da socializma brez internacionale ni in da ne morejo ostati pri tem, da ostanejo te zveze trajno pretrgane, tisti naj poskušajo doseči v prvi vrsti, da obručena ta organizacija pri zgornjem tajništvu, ki je edino upravičeno nastopati v Sloveniji v imenu Socialistične stranke Jugoslavije. Če pa večina te organizacije tega ne uvidi, ustanovite v vašem kraju poverjeništvu naše stranke.

Tajništvo v Celju vam bo poslalo znamke in vsa potrebna navodila. Ako znamke dobite, morate z njimi tako varčeno postopati, kakor da bi bile denar, ne tako, kakor se je postopalo z njimi marsikje dosedaj.

Sedaj pokrajinska organizacija znamk ne more dajati več sama tiskati, ampak jih more naročati le za gotov denar. Vsaka znamka, ki se izgubi, pomenja za njo izgubo. Pokrajinska organizacija plača za znamko po en dinar. Prodajajo pa se znamke, (po barvi) po 2 in pol dinarja, po 5, 10 in 20 dinarjev na podlagi pro-

gresivne tabele, kakor jo je sklenil strankin kongres.

Vsak blagajnik mora podajati mesečno obračun o prodanih znamkah po tem le obrazcu:

Znamke smo imeli od začetka meseca: razreda 1, 2, 3, 4, 5.

dobili smo jih v teku mesca

skupaj — — — — —

Prodali smo jih

Imamo jih še

Za prodanih znamk 1. razreda — — —

znamk 2. razreda

znamk 3. razreda

znamk 4. razreda

znamk 5. razreda

Skupaj znamk obračunamo Din — — —

ki se razdeli na krajevno in oblastno organizacijo v predpisanem razmerju.

Ti obračuni so zelo enostavni. Samo o sebi umevno je, da je voditi pri tem člansko knjigo ravno tako, kakor je bilo to dosedaj običajno.

Članska knjiga ostane merodajen dokument za verifikacijo mandatov ob priliki kongresov in skupščin.

Pisanje, da bodo merodajne za to — prodane znamke je — neresnična demagogija. Predplačila na račun znamk so vpeljana zato, da so organizacije prisiljene v resnici obračunavati in da ne morejo pošiljati papirnatih obračunov, pri katerih za kritje stroškov centrale nič ne ostane. Ta način obračunavanja se je v marsikaki pokrajini razpasel, med drugimi ravno v Sloveniji.

Vsem krajevnim organizacijam SPJ v mariborskem okrožju!

Začasni okrožni odbor SPJ je na svoji seji, dne 11. t. m. sklenil sklicati, dne 18. novembra 1923 ob 9. uri v Maribor, »Ljudski dom«

OKROŽNO KONFERENCO

v svrhu končnega konstituiranja okrožja.

Vse organizacije se pozivajo, da skličejo pravočasno članska zborovanja in določijo v smislu pokr. štatuta, svoje delegate.

Okrožni odbor SPJ.

Od kod so bili delegati na strankinem kongresu? Verifikacijski odsek strankinega kongresa je predlagal, da se verificira brez debate: 13 zastopnikov glavne strankine uprave, 6 zastopnikov strankinih listov, trije delegati iz Slovenije, 6 iz Srbije, 9 iz Hrvaške in Slavonije, 2 iz Bosne in Hercegovine in 62 iz Voivodine. Pozneje je odbor predložil, da se verificira še 10 delegatov iz Vršca. Tekom kongresa je prišlo še 10 delegatov, ki so bili naknadno verificirani in to: 1 iz Voivodine, 3 iz Hrvatske in Slavonije, 1 iz Srbije in 1 iz Slovenije. Sama Voivodina je poslala na kongres 76 delegatov, ki so zastopali 48 organizacij. V verifikacijskem odboru so bili tudi slovenski delegati, ki so se mogli ob tej priliki prepričati, da je trditev, da na jugu ni organizacij — zelo v nasprotju z resnico.

Kulturni pregled.

Poljudno znanstveni delavski tečaj v Ljubljani.

Udruženje Delavskih Rediteljev priredi v teku zime 1923-24 poljudno znanstveni tečaj, t. j. celo vrsto poljudno znanstvenih in vzgojnih predavanj. Ta predavanja so namenjena za člane (članice) UDR, pa tudi za člane-ice vseh razrednih organizacij v Ljubljani, torej tudi za člane (članice) naših strokovnih organizacij, političnih, gospodarskih, izobraževalnih itd. Tečaji so brezplačni, samo za razsvetlavo in purjavo prispevajo obiskovalci za vsako predavanje 1 Din za člane (članice) UDR plača ta prispevek upravni odbor UDR.

Tečaj se vrše enkrat na teden (četrtak) zvečer od pol 7.—8. ure, po želji udeležencev se na še en dan v tednu lahko prirede še posebni tečaji in diskuzije in na teh se v predavanjih razložena snov še natančneje obdelava oziroma predava še kaka posebna tvarina. Taki posebni

tečaj se vpeljejo samo, če se javi vsaj 10 rednih obiskovalcev.

Poljudno znanstveni tečaj bo pristen samo onim, ki se do 23. oktobra t. l. javijo za reden obisk teh tečajev. Kdor se prijavi za reden obisk, ta prevzame na sebe dolžnost, da bo vsa predavanja v tečaju redno obiskoval. Pismene ali ustmene prijave sprejemajo za člane-ice UDR njihovi starešine, za ostale obiskovalce Strokovna komisija (Šelenburgova ulica 6-II) ali pa vodja tečajev s. dr. Korun (Knafljeva ulica 4).

Priglašeni dobe na večer otvoritve predavanj posebno izkaznico, da so redni obiskovalci poljudno znanstvenega tečaja in na koncu tečaja potrdilo o rednem obisku tega tečaja.

Kdor se ni prijavil za reden obisk tečaja, sme k posameznim predavanjem samo, če dobi zato dovoljenje od voditelja tečajev oziroma dotičnega predavatelja in če prispeva za vsako predavanje 3 Din za razsvetlavo in kurjavo.

Tečaj se otvori s primernim nagovorom 25. oktobra 1923 ob pol 7. uri zvečer v učnem prostoru, na kar se vrši takoj 1. predavanje Osnovni pojmi narodnega gospodarstva.

Vsak udeležec mora prinesiti k predavanju svinčnik in mali zvezek. Predlagalo se bo na podlagi sledečega seznama predavanj: 1. Osnovni pojmi narodnega gospodarstva. 2. Osnovni nauki socializma. 3. Zgodovinski pregled delavskega razreda. 4. Zgodovinski pregled razvoja socializma. 5. Programi delavskih razrednih strank. 6. Gospodarsko življenje v Jugoslaviji. 7. Organizacija države. 8. Državlanske pravice in dolžnosti. 9. Politične stranke v Jugoslaviji. 10. Socialna zakonodaja v Jugoslaviji. 11. Delavske razredne organizacije. 12. Pomen delavskega časopisa in delo zanj. 13. Delo delavskega agitatorja in organizatorja. 14. Vzgoja značaja. 15. Zemljepisni pregled balkanskega polotoka. 16. Zgodovinski pregled balkanskega polotoka. 17. Pregled slovenskega slovtva. 18. Narava po dnevi. 19. Narava po noči. 20. Higijena telesa.

Razno.

Stavke v Jugoslaviji. Po podatkih ministrstva za socialno politiko se je stavkalo v Jugoslaviji leta 1922 v 142 podjetjih. Stavk se je udeležilo 29000 delavcev. Število vsled stavk odpadlih dnevnih zaslužkov znaša 486.000. Posebno goste so bile stavke v mescu avgustu.

Širite socialistično časopisje, ki je najboljšo orožje proletarijata, sodrugi in sodružice, oborožimo se!

Lastnik in izdajatelj Pokrajinsko načelstvo SSJ za Slovenijo. — Odgovorni urednik Jože Golmajer. — Tiska: Ljudska tiskarna v Mariboru.

RAZGLAS.

„Socialistična tiskovna zadruga“, r. z. z o. z. v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6/II, odda delnice „Ljudske tiskarne“ d. d. v Mariboru po nominalni ceni in povrnitvi subskripcijskih stroškov.

a) Privatnikom, ki so člani strokovnih organizacij amsterdamskega pravca ali pa člani Socialistične stranke Jugoslavije. Vendar ne more kupiti nihče več nego deset delnic.

b) Strokovnim organizacijam amsterdamskega pravca in organizacijam Socialistične stranke Jugoslavije. Organizacije morejo dobiti največ 5krat toliko delnic, kolikor imajo članov.

Priglasij naj se prijavi na naslov: Socialistična tiskovna zadruga, r. z. z o. z. v Ljubljani, Šelenburgova ulica 6/II.

Priglasij in razdelitev se bo objavila v vseh glasilih strok. org. amsterdamskega pravca in glasilih SSJ v Sloveniji.

V slučaju daljne prodaje teh delnic si pridržuje Socialistična tiskovna zadruga predkupno pravico za nominalno ceno.

V Ljubljani, 26. septembra 1923.

Filip Uratnik, l. r. Josip Petejan, l. r.

„ZADRUŽNA BANKA“

V LJUBLJANI, ALEKSANDROVA CESTA ŠT. 5

sprejema hranilne vloge na tekoči račun in na knjižice, obresti po dogovoru. — Vse bančne posle izvršuje najkulantnejše.

Dolniški kapital 10,000.000 K. — Brzjavni naslov: Zadrubanka. — Telefon št. 367.